

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח' הי"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 050-4122172

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 366 אייר ה'תש"ף

העלון מוקדש לע"נ המנוח שלמה בן טאוס סלמי ז"ל ע"י בנו וכלתו משפ' סלמי בן עיון הי"ו

פרשת במדבר- ערב ר"ח סיון

הצלחות גשמיות. יתכן גם שהוא בעצמו לא שם לב לכך, אך כמו בהרבה מקרים, אנשים אחרים ובפרט הקרובים לנו רואים ומזהים מה באמת חשוב לנו והיכן מביק הברק בעינים שלנו.

ד. כדי לחנך לתורה יש לשמש כדוגמא לכך. נאומים ודרשות והטפות מוסר למיניהם לא יועילו כל עוד האב בעצמו אינו קובע די עתים לתורה, ומבטל את שיעור התורה שלו עבור סיבות שאינן מוצדקות. אבא שהתורה היא שירת חייו ומשוש ליבו, מקרין זאת החוצה לבניו והם גדלים מקטנות על מיתריה של שירה זו עד שנהפכים הם בעצמם לתלמידי חכמים.

סיפר לי יהודי יקר שבקהילה שלו בברוקלין שבארה"ב נוצר מצב שבהרבה מקרים בני הרבנים יצאו אנשי עסקים מוצלחים, שאמנם הם שומרי מצוות וקובעי עתים לתורה אך אינם תלמידי חכמים, ודוקא בנים של עשירים יצאו רבנים ותלמידי חכמים ואברכים שיושבים באהלה של תורה.

רב הקהילה הסביר את פשר הדבר, שבערב כשכל המשפחה יושבת יחד, הרבנים מספרים שהיו היום במשרד של גביר פלוני ואצל עשיר פלוני, ולעומתם העשירים מספרים לבני ביתם ש"היום ישבתי עם רב פלוני, וראש ישיבה פלוני". כאן הילד שומע כל היום על תלמידי חכמים ורוצה להיות תלמיד חכם כמותם, וכאן הוא שומע כל היום על גבירים וחולם להיות עשיר כמותם, וזה כל ההבדל...

ה. אדם שזורע שעורים שלא יצפה שיצמחו לו חיטים, וכך גם בשדה החינוך מה שתזרע זה מה שיצמח. ואמנם נכון שיש השפעה חיצונית רבה לרחוב ולחברים על מה שאנו זורעים, אך את המוטל עלינו אנו חייבים לעשות בשלימות. ואם מה שאנו משדרים לילד הוא הענקת חשיבות לגשמיות והאדרת הבלי עולם הזה, אל נצפה שיצמח מחינוך כזה ילד עם אהבת תורה שיוגדל ויהיה תלמיד חכם. אם אתה מעריץ ומחבב מכוניות ובתי מלון ואנשים עשירים ומוצלחים בעיניך, ועל כך אתה מדבר כל היום, כל ההרצאות שתשמיע באוזני ילדיך על לימוד תורה לא ישאו פרי.

החיבור לתורה, לחיים של תורה, ההרגשה שהתורה היא שירת החיים, הם גורם מרכזי להצלחה בחינוך הבנים ולכך שחלום חייהם יהיה לצמוח ולהתפתח בלימוד התורה וידיעתה ולהיות תלמידי חכמים. אי אפשר להציג, אי אפשר לעשות כאילו, אם נפנים את הדברים ונזכה שהתורה תהיה משוש חייו ודאי שגם הבאים אחרינו יראו זאת וילכו בדרך התורה.

1. ומסופר על יהודי שביקש מהרבי מקוצק שיברך את בנו שיהיה תלמיד חכם אמיתי. "אני עצמי לא זכיתי ללמוד תורה" סיפר האב, "אולם בכל הנוגע לבני הפצי לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה". אלא שהרבי של התרשם משאיפותיו הנשגבות של האב... "היודע מה יעלה בגורלו של בנך? ובכן, בנך יהיה בדיוק כמותך! גם הוא ירצה שיהיה לו בן תלמיד חכם... אם רצונך באמת בבן תלמיד חכם עלך להראות לו דוגמא אישית במעשיך ולהמחיש לו למעשה עד כמה מחשיב אתה את התורה הקדושה!". וגם אם אינו זוכה ללמוד כל היום לכל הפחות יקבע עתים לתורה כשפנוי ממלאכתו.

2. ומעשה באדם שהיה קובע עתים לתורה, ומדי ערב לאחר שהיה חוזר מעבודתו ואוכל ארוחת ערב היה הולך בשעה תשע לשיעור בגמרא. ברם עייפותו היתה כה רבה ומיד בתחילת השיעור היה נרדם עד לסיומו. הרב ששם לב לכך ניגש אליו ואמר לו שאת אותו שיעור

איך זמן ראוי ויאה יותר מערב ראש חודש סיון להתבוננות ובדק בית בחינוך הבנים לתורה ומצוות. כמבואר בדברי השלי"ה הקד' המפורסמים שבהם ציטט את תפילת ההורים על הבנים, וכתב שראוי ביום זה יתקנו ההורים את כל ענייני הבית הרוחניים וישפשו במעשיהם והנהגתם.

לרגל הוצאת הספר "בארה של תורה" בשבועות הקרובים ב"ה, ניגע להלן בכמה נקודות חשובות בעיניי חינוך שעסקנו בהם בעלון בשנים האחרונות ועוררו הדים רבים.

3. הנה קל יותר לאדם לחנך אחרים מלחנך את עצמו. הרבה יותר נוח לנו, להטיף, לדרוש, לדבר, ולחזק אחרים מאשר להתעסק בעצמנו ולתקן את מידותינו. וחז"ל כבר התבטאו אודות זאת באמרם (חגיגה יד, ב. יבמות סג, ב) "נאה דורש נאה מקיים", ולימדונו בזה ש"נאה מקיים" הוא תנאי בסיסי ל"נאה דורש".

ובעלי המוסר הוסיפו, שלכן פתח הכתוב בכו"ף ["ושנתם לבניך"], וסיים באב ["בשבבתך בביתך ובלכתך בדרך" וגו'], אף שלכאורה היה לו לומר "בשבבתם בביתם, ובלכתם בדרך, ובשכבם ובקומם", כי בחינוכם עסקינו. אלא שבזה המשך הכתוב את הקו הנ"ל, והשמיענו שרק אב שהוא בעצמו חי ונושם תורה בבית ומחוצה לו, ביום ובלילה, בין אם הוא אברך שעוסק בתורה כל היום, ובין אם עוסק לפרנסתו אך עיניו נשואות כל היום לשיעור התורה היומי שנותן לו חיות וסיפוק רוחני. רק אב כזה, ישפיעו דבריו ויכנסו בלב הבנים, ואף הם ילכו בדרכו ויחיו וינשמו רק תורה.

4. ונדמה שההשלכה הבולטת ביותר של נושא זה היא בענין חינוך הבנים. אבא שהתורה היא שירת חייו, והוא לא רק נואם ומרצה בפני ילדיו כמה חשוב ללמוד תורה, אלא משמש כדוגמא אישית לכך, ודאי שילדיו קולטים בנימי נפשם הדקים מהי האמת של האבא ומה הוא באמת אוהב ומעריך, וקליטה זו עושה בהם רושם ואף הם שואפים לגדול בתורה ולהיות תלמידי חכמים.

הרב יחיאל יעקבזון מגדולי המחככים בדורנו סיפר שפעם אחת הוזעק לטפל בבחור ישיבה שנשר לרחוב, הוא היה בן של ראש ישיבה והוכנס למעצר על ידי המשטרה בעקבות מעשיו. לאחר ששוחרר החל הרב יעקבזון לשוחח עימו ודיבר על ענין לימוד התורה ועל הישיבה. אך הבחור עצר אותו מיד בתחילת הדברים ואמר "כבוד הרב, תעשה לי טובה, אל תדבר איתי על תורה, אני יכול למכור לך עשר שיחות בשקל, מגיל קטן ינקתי בבית את כל השיחות והדיבורים על חשיבות לימוד התורה".

"אם כך כיצד הגעת לאן שהגעת" שאל הרב יעקבזון. ואז ענה לו הבחור תשובה מדהימה "הכל טוב ויפה, אבא שלי דיבר איתי כל החיים על כמה חשוב ללמוד תורה, אך את הברק בעינים שלו לא ראיתי כשלמד תורה אלא כשרכש רכב חדש ויוקרתי או כשקנה ריהוט חדש לבית או כשקיבל סכומי כסף גדולים, שם ראיתי כמה הוא מאושר ומלא שמחה כמו שלא ראיתי אותו שמח אף פעם בעת שלמד תורה, וזה לימד אותי מהי האמת שלו ומה הוא אוהב יותר. וממנו למדתי שיש דברים שמביאים לאדם אושר וסיפוק יותר מלימוד תורה!!".

הסיפור מבהיל. הרי מדובר פה בראש ישיבה, כלומר אדם שהמקצוע שלו הוא ללמוד תורה וללמדה לתלמידים, ובכל זאת לא הצליח להסתיר מבנו שמה שבאמת מדבר אליו הוא לא תורה אלא

ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזיה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יחיאל ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
יחיאל בן טלאת ז"ל

אברהם בן רחמה לימוזאי ז"ל
סלמון בן יונה משמור ז"ל
רבקה בת מרים משמור ע"ה
עודד בן ידידה מהדון ז"ל

מרים בת סאלם לוי ז"ל
אליהו בן מסעודה טובול ז"ל
יוסף בן חנה בן שמחון ז"ל
חזם בן מלכה וסלמן ז"ל

אברהם בן ליסה לאה פוגל ז"ל
שלום בן יששכר שרעבי ז"ל
רבקה בת שלום גזי ע"ה
רבקה חמדה בת לאה תפארת ע"ה

ט. הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל היה ידוע כמי שמדרבן את מחנכי ישראל לחנך באהבה. ואמנם גם ל"שמאל דוחה" היה אצלו מקום, אך על כל "משהו" של "שמאל דוחה" היה מייפץ להעניק כמות נדיבה של "ימין מקרבת".

פעם אחת סיפר הרב למחנך רבי אברהם אהרן פראג, סיפור נפלא שאירע בחדר שבו למד בילדותו, שסימל בעיניו את שיטת החינוך הראויה והמוצלחת.

"שולחנות התלמידים בחדר היו מסודרים בצורת אות ח', והמלמד היה יושב מולם בנפרד. באחד הימים הבחין המלמד ששני ילדים היושבים בפינת הח' המרוחקת ממנו אינם מרוכזים בשיעור. היה זה בדיוק ביום בו למדו שאר ילדי הכיתה בחשק רב ובהתלהבות. המלמד הסביר את הדברים בטוב טעם, והילדים השתתפו היטב בשיעור והקשו קושיות, והמלמד השיב להם. כולם חשו בעונג רוחני, מלבד שני הילדים הללו שהיו מנותקים לגמרי מהנעשה בכיתה, כאילו אין הדברים נוגעים להם כלל".

"כשעקב המלמד אחר מעשיהם, נדהם לראות שהם משחקים ברגליהם משחק "דמקה" דמיוני על המרצפות הסמוכות לשולחנם. בתגובה הפסיק את השיעור בפתאומיות, והתיישב על כסאו כשהוא חיורר כסיד. הס הושלך בכיתה. הילדים השתתקו באחת, ועקבו בחרדה ובסקרנות אחר תגובת המלמד. הוא נותר לשבת על כסאו דקות ספורות. ואחר כך יצא מהכיתה לחמש דקות. וכשנכנס חזרה המשיך את השיעור מהמקום שהפסיק כאילו לא אירע דבר".

"התנהגותו זו של המלמד הפתיעה את כולם. היא עוררה סקרנות יתרה בקרב כל תלמידי הכיתה, וגרמה פחד רב בלב שני התלמידים הסוררים שלא ידעו למה עליהם לצפות. בגמר השיעור ביקש המלמד מכל הילדים לצאת מן הכיתה. ולשני הילדים הללו הורה להישאר עמו".

"כשנותרו לבדם יראים ומפוחדים, רמזו להם המלמד להתקרב אליו. הוא הביט בעיניהם ואמר להם, "לכתחילה שקלתי להכותכם ולהענישכם בעונש חמור מאוד למען ישמעו וייראו. אולם חששתי שמא מפני כעסי אחמיר עמכם יתר על המידה ולכן המתנתתי עד כה".

"ועכשיו", שאל הרביה, "אמרו לי אתם בעצמכם מהו העונש המגיע לכם על מעשכם?". הילדים החלו להתייפץ בבכי. וביקשו בדמעות, "רביה, תן לנו סטירה". הרביה עשה עצמו כמי שמתכוון למעשה חשוב, והחל לומר בדבקות "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות חינוך התלמידים", ולאחר מכן סטר קלות על לחייהם. הסטירה היתה דומה יותר ללטיפה, אך סטירה-לטיפה זו נשארה חקוקה בלחיייהם של ילדים אלו לאורך זמן רב". כשסיים הרב את סיפורו אמר לאיש שיחו "הלא איש חינוך אתה. אנא! פרסם סיפור זה למען ידעו מחנכי הדור החדש דרך חינוך יהודית אמיתית מהי".

מוסר הוא גם בבוקר לפני התפילה, וכיון שבשיעור של הערב הוא עייף וקשה לו להקשיב, אולי עדיף שילך לישון מוקדם ויקום מוקדם וכך יזכה להשתתף בשיעור הבוקר כשהוא מספיק עירני ורענן.

אך אותו אדם מיאן לשמוע בעצת הרב ואמר לו "מדי ערב כאשר אני שב לביתי אשתי מגישה לי ארוחת ערב ומרוב עייפות אני נרדם ובקושי מצליח להיות עירני בזמן הארוחה. אבל לקראת השעה תשע אני יוזר כוח ולמרות הכל אני עושה מאמץ עילאי והולך להשתתף בשיעור. וילדי רואים את כל המחזה, רואים את העייפות וחשים באפיסת הכוחות שבי, ומביטים באבא שלהם האוזר כוחות גוף ונפש ועושה מאמצים עילאיים ללכת לשיעור. וכאשר אני יוצא מפתח ביתי שומע אני ברקע את ילדי הקטן זועק "אבא הולך ללמוד תורה", המחזה הקבוע הזה והרגעים האלה נחרטים במוחם של ילדי לנצח ומחדירים לליבותיהם מהי עמלה של תורה. ואת כל זה אפסיד אם אלך לישון מוקדם ואשתתף בשיעור הבוקר, כי אז אף שילדי ישמעו שהלכתי לשיעור דף היומי אך לא ירגישו בכך ולא יראו זאת כמו עיניהם, והדבר לא יהיה חרוט על לוח ליבם...".

ח. נקודה נוספת ששייכת הן להורים והן למלמדים תתבאר יפה לאור מה שסיפר הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל ראש ישיבת אור ישראל (מובא בספר דרכי מוסר פ'י ראה): "פעם נכנסתי אצל מורי ורבי הרב משה רוזנשטיין זצ"ל המשיג דיישיבת לומז'ה, וראיתי שהוא בורח בחומש ילד שלומד בתלמוד תורה. שאלתי אותו "של מי הילד הזה?". והוא לחש באזני "הוא ילד של הקב"ה!". הוא ראה שאינני מבין מדוע אין הוא עונה לי והמשיך ואמר, "אילו הייתי אומר לך שהוא ילד של חיים או שמר"ל היית יודע מיהו הילד, ואם אני אומר לך שהוא של הקב"ה אינך יודע של מי הילד?!...!".

הרב ממשיך וכותב, "גישה כזאת לילדי ישראל צריכה להיות לראש ישיבה, למורה, למחנך ולמדרוך, שמלמד תורה ומחנך ילדים של מלך מלכי המלכים הקב"ה. "בנים אתם לה' אלוקים", תלמידך בנים של ה' ולא של חיים או של שמר"ל. וכמו שצריך כל אדם לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד", כך צריך המחנך להיות תמיד לנגד עיניו הידיעה הבסיסית שמלמד תורה לילדיו של הקב"ה. המחשבה הזאת תעניק לו סבלנות כלפי התלמידים, והטיפול בהם יהיה שונה לחלוטין מכיון שהוא יודע שמלמד תורה לבני המלך".

"חז"ל אומרים "אל תגעו במשיח- אלו תינוקות של בית רבן". חז"ל הקדושים הביטו על כל ילד שלומד תורה שהוא ראוי להיות משיח ה', וכך צריכים המחנכים לראות את ילדי ישראל. מורי ורבי הנ"ל היה אומר, "מדוע אוהבים ילדים קטנים? מפני שאין בהם חטא! נשמתם טהורה, והם קשורים ודבוקים לה". ואם כן המחנך צריך לגשת אליהם באהבה ובחיבה ובמקל נועם. עליו להרגיש שזוהי זכות גדולה בשבילו שזכה ללמד תורה לבן של מלך מלכי המלכים. מורי ורבי היה אף רגיל לומר "כשהמשיח יבוא לא כל אחד יזכה להיות מלמד תורה לילדי ישראל, ויצטרכו לזה זכויות גדולות...".

הנה הנה זה בא!

עלוני "בארה של תורה" על פרשת השבוע נהפכו בס"ד לחלק בלתי נפרד משולחן השבת של רבבות יהודים בארץ ובעולם (ואפילו באיראן...), ועתה לאחר שנים רבות ומאות גליונות עומד ספר "בארה של תורה" לצאת לאור.

החידושים הנפלאים, המסרים הקולחים, התובנות המחכימות, ולקחי החיים המהדהדים כולם נקבצו בכרך אחד בכלי נאה ובמהדורה מאירת עינים.

המחבר שם דגש על נושאים שמעסיקים את כולנו בחיי היום-יום: זוגיות, חינוך, בין אדם לחבירו, אמונה ובטחון, התמודדויות והעצמה אישית, נוער בסיכון ועוד. ושאל את העצות והתשובות לאתגרים בנושאים אלו ואחרים מבארה הנובעת של התורה הקדושה, בשילוב סיפורים נדירים ומרתקים.

הספר מעוטר בהסכמותיהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל.

קוראינו הנאמנים! בואו והיו שותפים להולדת הספר והוצאתו לאור!

לפרטים נוספים: 055-2537170 או במייל rg5740@gmail.com

זמני תפילות שבת מברכין

פרשת במדבר

מנין פלג המנחה- 18:00.

מנחה ערב שבת מנין מרכזי-

19:15.

הדלקת נרות 19:17.

שחרית מנין נץ- 4:45.

שחרית מנין מרכזי- 8:15.

מנחה גדולה- 13:30.

מנחה מנין ב'- 18:00.

צאת השבת: 20:09

ערבית מוצ"ש- 20:10.

רבינו תם: 21:03.

שלום בן שמחה פרץ ז"ל
ג'מלה בת ג'אזל יוסף ע"ה
שושנה שמעה בת סעדה בר כוכבא ע"ה
משה בן רגינה לביא ז"ל
ברכה בת-שבע אליהו ע"ה

אברהם בן ליסה לאה פוגל ז"ל
שלום בן יששכר שרעבי ז"ל
רבקה בת שלום גזי ע"ה
רבקה חמדה בת לאה תפארת ע"ה
דוד בן אסתר מזרחי ז"ל